

RDEČI PRAPOR

Glasiló jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak tórek, četrtek in soboto.

Navoćina za avstro-ograke kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K; za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K; za Nemćijo za pol leta 7-90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9-50 K za četrt leta 4-80 K.

Pesemerna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine preste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vrnejo, izserati. Kmetopna petiti-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vis., večkrat po dogovoru.

72. šteV.

V Ljubljani, v soboto, dne 17. julija 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo «Rdećega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljatve naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdećega Prapora», Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Maroko.

V severni Afriki se zopet nekaj smodi. Ni še davno, da je bil svetovni mir v nevarnosti radi Maroka, da so si prišle evropske države v lase radi konkurence in da so se komaj pobotale; ni še davno, da so se evropski čuvaji svete legitimitosti blamirali, ker so morali slovesno priznati za sultana človeka, katerega so malo prej razglasili za roparja in tolovaja. In zopet je Maroko na dnevnem redu. Da je kaj izpremembe, je prišla zdaj Španija do prepričanja, da mora poseći v maročanske zadeve, seveda «za varstvo svojih interesov».

Španija je bila nekdanj mogoćna država, saj se je Karol V. lahko bahal, da solnce nikdar ne zaide v njegovi državi. Toda tisti časi so minili in današnja Španija je komaj žalostna senca nekdanje. Klerikalizen, ki se nikjer, niti v Avstriji, ni mogel tako vgnezditi in si pridobiti tak vpliv kakor na Španskem, je spravil deželo na kant. Država je zadolžena da je strah, med prebivalstvom pa je revščina brez primere. Nikjer drugje ni toliko menihov in — toliko beraćev kakor v Španiji. Čez glavo bi imeli opraviti, če bi hoteli nekoliko povzdigniti izobrazbo in odpraviti bedo. Toda v kapitalistićnih državah, če so še tako zanemarjene, imajo druge skrbi. Namesto doma, hoće Španija varovati svoje interese v Maroku.

Madridska vlada ima seveda «vzrok» za svoj nastop. Ampak previdnejši ljudje vedo že davno, da so taki vzroki navadno pretveze. Po oficialnih poročilih so krivi domaći Kabilí, ki so povzročili nemire ter napadli Evropejce. Toda nihće ne pove, kde je dal Kabilom povod za nezadovoljnost. In vendar ni domaće prebivalstvo dežele iz samega veselja do boja nezadovoljno. Kapitalistićna kolo-

niajna politika prinaša povsod enake sadove; tuji kapitalisti se bogate, domaće prebivalstvo pa propada. In če noće več mirno prenašati gospodarskega izkorišćanja ter političnega zatiranja, se pravi, da so odporniki hudodelci in da jih treba vgnati v kozji rog.

Španske operacije so se že pričele in lahko se zgodi, da se razvije iz tega prava vojna. Treba se je torej na vsak maćin poućiti o dosedanjih dogodkih, o katerih se je poročalo sledeće:

«Heraldo» javlja iz Melile, da so Mavri dne 9. t. m. dopoldne napadli sedem španskih delavcev, ki so delali pri mostu čez Sidj Muso, ter so ubili štiri delavce, enega pa ranili. Guverner je odšel na čelu vojaške čete na mesto dogodka. Iz Melile se vidijo goreće beduinske vasi in se sliši streljanje iz topov in pušk.

Iz Melile so prišla nadalje sledeća poročila: Dne 9. t. m. ob 5. popoldne so prinesli semkaj mrtvega častnika in več mrtvih vojakov. V boju so bili ranjeni: En stotnik, en poročnik in več kakor 30 vojakov. Vjeli so 18 Kabilov, ki so imeli v bitki 4000 mož.

Topništvo je zravvalo z zemljo vasi plemena Mobuka. Ker se Kabilí upirajo in ker so moćnejši, se je poslala bojnim četam vojaška pomoć. Sodi se, da je bila bitka zelo vroća. Po zadnjih vesteh je general Murina brez velikih težav zavzel Kazbah Xador. Kabilí, ki so napadli Špance, so bili strogo kaznovani. Zvečer so prinesli še enega ranjenega častnika v Melilo.

Poročila iz Madrida naznanjajo sledeće: Minister za notranje zadeve je dejal, da opravićujejo dogodki v Melili varnostne odredbe. Ministrski svet se ho moral posvetovati o resnih korakih. List «Momdo» pravi, da so dobili častniki, ki so na dopustu, ukaz, da naj se takoj vrnejo k svojim četam.

Zadnja vest najbolje dokazuje da bi se na Španskem res radi zaleteli v pustolovščino.

Socialna demokracija v Bosni in Hercegovini.

Izvirno poročilo «Rdećega Prapora».

Dalje.

V pondeljek 28. in tórek 29. junija je imela socialna demokracija Bosne in Hercegovine svoj prvi redni zbor, katerega se je udeležilo 87 delegatov. Izven Sarajeva je bilo zastopanih 10 krajev. Prvi dan so ves dopoldne gororili zunanji zastopniki, kar je umevno, ker so bosenski sodrugi želeli, da ne bi slišali od njih le navadnih pozdravov, temveć tudi njih mnenje o raznih aktualnih vprašanjih. Tako se razlaga tudi dejstvo, da so zlasti oni tuji sodrugi, ki znajo hrvatsko, oz. srbsko, pozneje posegali v debato o dnevnem redu.

Prvi je govoril poslanec in delegat

Antonin Němec:

Odkar se je Bosna okupirala, se v položaju kmetov ni nič izboljšalo, prej še poslabšalo. Z ustanovitvijo agrarne banke bi se imeli izročiti najhujšemu oćerustvu. Deželi hoćejo dati aristokratsko-plutokratsko ustavo. Bosna se mora pa pridobiti demokraciji in v svojem delu se lahko popolnoma zanašate na nas. Tudi mi smo štirideset let prenašali vse brutalnosti, a danes smo vendar najmoćnejša stranka na Českem. Skupno bomo iz Avstrije napravili sposoben dom za vse narode. (Burno odobravanje.)

Dalje je govoril poslanec

Ferdinand Skaret:

Kar ima delavstvo v Avstriji politične svobode in gospodarskega napredka, je morala priboriti socialna demokracija. Velike važnosti je bilo, da so pri nas stranka in strokovne organizacije vedno skupno delovale. Petnajst let smo se borili za splošno volilno pravico, policijske sablje in konjska kopita smo okusili, a zmagali smo vendar. Naša moć je bila organizacija. To si morate vsvariti tudi v Bosni in Hercegovini, a kadar boste potrebovali naše pomoći, je hoste našli. (Glasno ploskanje.)

PODLISTEK.

In zopet Capitolium.

(iz J. S. Macharjeve knjige «Rim».)

Zopet pozdravljam torej z božajoćim pogledom melanholićni obraz Marka Avrelija, imperatorja. Sam sem. Zjutraj pri zajutru sta se zglasila dva gospoda pri Fräulein Anna Huber; Sofija Petrovna jima je stisnila priarćno reki, ni niti zajutrkovala in je odšla z njima «za ves dan».

In meni tako prija prostost. Sofija Petrovna me sicer nikakor ne ovira na najinih skupnih izletih; gre kamor hoćem, postoji kjer hoćem, podvrgla je popolnoma svojo voljo moji in se drži na las najinega benećkega dogovora — res, vse je res — res pa je tudi, da nje duša ne vživa v tem mestu tega, kar moja. Gleda, res da gleda, vprašuje po tem in onem, razlagam ji, njene misli pa hodijo po drugih potih in jaz ćutim, da bi lahko hodila za menoj prav tako udano, pa tudi prav tako brezbrizno po Dunaju ali Berlinu . . . . Zato pa se ćutim svobodnega, ker sem naenkrat sam, odrešen vezi, ki me ne teže bolj kakor senca, pa vendarle odrešen.

Vstopim v kapitolinski muzej.

Svojo zgodovino ima. Papež Sikst IV. (1471) je napravil iz kapitolija zbirko umetnićkih spominov mesta in daroval semkaj antike, hranjene doslej v papeški palaći. Kakih sto let pozneje je pomnožil zbirko Pij V. — sramežljivi mož je poslal semkaj iz Vatikana množico soh, ker niso bile dovolj

oblećene. Sinovec Klementa XI. je zbiral poprsja rimskih cesarjev, pesnikov in filozofov, ko pa je bila tako popolna, da si ni bilo želeći bolje — jo je prodal za 600.000 skudov v tujino in začel zbirati iznova; kar je dobil v roko, to je danes na Kapitolu. Benedikt XIV. je kupil od vojvode modenskega najkrasnejše kose iz tivolske vile Hadrianove in je dal tako muzeju današnjo obliko. Napoleon je odpeljal velik del zbirke v Pariz, restavracija jih je vrnila Papežu v Rim. Gregor XVI. jih je proglasil za imetek rimske občine in to so še danes. Na srećo so imetek mesta — kder je videl obupno stanje vatlkanskih in lateranskih zbirk, razume, kako milosrćna in skrbna je bila usoda antiki, vsaj tu . . .

Prehodim dvorišće, stopam po dvoranah v pritlićju, hitim navzgor v prvo nadstropje — morda niti ne živim, le vidim in gledam in vem, da bi živel rad še sto let, še sto let lahko tako gledal in ko bi umiral, bi obžaloval, da ne traja življenje še sto let, da bi mogel še vedno gledati . . .

V zmagoslavnem, samozavestnem in hladnem miru stoje tur zapušćine prešlih vekov. Sohe, sošice, torza, poprsja, sarkofagi, reliefi, stebri, ornamentí, mozaiki — in človek gre, nenasićen enega, gleda že drugo, začne ogledavati in se hipoma obrne, stopi korak dalje in se vrne štiri korake nazaj — živi, ne živi, gleda in ne vidi. Mramorji vseh barv, bron, med, železo — vse to žari godbo, diše barve, govori tisoćletja. Dotaknem se s prstom

nohta na palcu gigantskega Marta in ne ćudil bi se, ko bi se Gradivus zganil in bi začul rožljanje kovinastih ploščic njegovega oklepa — saj sem se ga dotaknil le zato, da bi se preprićal, da živim tudi jaz, da stojim med njimi in dišem zrak, ki ga dihajo oni!

Stojim pred grško Afrodito — kapitolinsko Venero jo imenujejo Rimljani — iz pen rojena je odyrgla obleke in stopa v vodo — in ko bi ne bil prišel pestrežljivi stražnik in obrnil sohe, opozorivši me na linije njenih ramen — človek bi videl v resnici tudi zelenkasto morsko vodo v katero se ravnokar pogriza bela moga . . .

Ta dedec me je v resnici prepodil od nekod . . . Nadaljujem svoje pot, sedaj trezno in nekako kritićno. Amor in Psyche . . . Leda z labodí . . . In zdi se mi, da takšen mramor lahko pove današnjemu človeštvu, kaj mu je bila nekdanj ljubezen. Knjige ne već, kar jih ćita z meglenim in senzaciće željnim oćesom današnjih dni. Tannhäuser je ubežal iz Venerine gore, bil v Rimu in se spokoril, toda ni našel ne miru, ne odpušćanja in srce ga je gnalo nazaj k Veneri . . . Najde jo neizpremenjeno, sam pa se je bil tako izpremenil, da je ni spoznal već, ne ona njega — bil je v Rimu . . .

Amor in Psyche . . . propast zija nad onimi dnevi in našimi, med ono ljubeznijo in «ljubeznijo» našega časa . . . Milijoni življenj pogubljenih in izgubljenih, historične žrtve blaznic, samostanov, bolnišnic in vse to sadovi krive, surove in brez-

Dragiša Lapčević:

Kakor je kapitalizem našel pot v Bosno in Hercegovino, jo je moral najti tudi socializem. Kakor v drugih deželah, bo tudi tukaj socialna demokracija izvrševala svoje kulturno poslanstvo. Nikjer se niso tako ohranili fevdalni ostanki kakor v Bosni. Balkanske dežele so postale predmet evropske kolonialne politike. Anahronizem je, če se hoče bodoča bosenska ustava postavljati na konfesionalno podlago. Okrepčajte svojo organizacijo, pa se bodo morala tudi Vam odpreti vrata parlamenta. Lasalle je imel za svoje društvo v Berlinu komaj 35 članov, zdaj daje Berlin socialni demokraciji nad 400.000 glasov. (Viharno odobravanje.)

Emanuel Buchinger:

Mi ne pozdravljamo Bošnjakov in Hercegovcev kot nove sodržavljanke, temveč kot proletarce, ki imajo z nami enake interese. Lahko bi vam dolgo pripovedal o Kalvariji, na katero je korakalo ogrsko ljudstvo. Tistim, ki hočejo zdaj »reševati« bosenske kmete, imajo ogrski kmetje zahvaliti, če so danes brez strehe in če morajo begati v Ameriko. (Živahno pritrdjevanje.)

Vilim Bukšeg:

Bil je čas, ko smo se bali, da ne boste imeli dovolj moči za vstrajen boj proti brutalnim nasprotnikom. A prestali ste krizo in danes vam od srca čestitamo k ustanovitvi stranke. Avstrija je napravila v Bosni nekoliko kulturnih oaz, ampak čim prestopi noga zemljišče Sarajeva ali Ilidža, je že v kraljestvu brezpravnosti. S klerikalizmom hočejo vkoreniniti reakcijo v Bosni, a socialna demokracija je poklicana, da premaga ljudske sovražnike. (Burno pritrdjevanje.)

Etbin Kristan.

Bosenski silniki so si gotovo domisljali, da so sila modri, če prepovedujejo socialno-demokratsko ime, misleci, da ni na svetu, kar nima imena. Toda tudi ta modrost je bila le slaba kopija slabih vzorov. Tudi pri nas se je enkrat dekretiralo, da preneha socialno vprašanje pri Podmoklih, a kakor se v Avstriji socialno vprašanje in socializem nista zmenila za češko-saksonsko mejo, tako ju tudi Sava ne zadržuje. Marsikaj bi bilo bolje, če bi se gospodje, ki vas »uničujejo«, nekoliko učili, da bi vsaj razumeli, kaj je socializem in kaj hoče socialna demokracija. Naš boj je namenjen edino kapitalizmu. Toda če vidimo, da je država organizacija kapitalizma, da služi militarizmu ne domovini, temveč kapitalizmu, da ni klerikalizem oskrbnik nebeskega izveličanja, temveč kapitali-

obzirne krščanske morale — priroda plača človeštvu s strašnim denarjem strahoviti strup iz Indije, ki ji ga je dalo v napoj.

Vstopim v dvorano imperatorjev.

Antični Rim je zavlada svetu in spojil svojo silo v roki enega samega moža. Hotel je živeti brez odgovornosti, uživati brez skrbi in ustvaril si je novo formo države — cesarstvo. Usoda rimskih imperatorjev pa ni bila nič manj nego vredna zavisti. Velikanska naloga, silni boji doma, silni boji na mejah — življenje Avgusta, Tiberija, Vespazijana, Tita, Trajana, Hadrijana, Marka Aurela, Severja pričajo o tem. Zraven tega tipa cesarjev — državnikov stoji tip cesarjev — blaznikov: Caligula, blazen z bleski genialnosti, Nero, žrtev umetniških aspiracij in hrepenenja po nesmrtnosti, Domitian, žrtev strahu in skrbi, Commodus, ki se je rodil vsled krute igre usode s cesarskim sinom, Caracalla, ki bi bil lahko izboren tribun legije, Hellogabal, nesrečni hermafrodit in umetnik uživanja — vsi, povzdignjeni v zavratne višave moči, so izgubili duševno ravnotežje, uničevali vse, kar je dosegel njihov pogled, večno žejni krvi in nikdar nasičeni, dokler niso bili strmoglavljeni v strašni purpur; prokletstvo je postalo edini epitetom njihovega imena... Tretji tip so bili cesarji vojsčaki. Malokdaj so prišli v Rim, nekateri niti enkrat v vsem svojem trupolnemu življenju; branili so meje imperija proti probujajočim se narodom barbarov, od legij izvoljeni, običajno tudi od njih odstranjeni — vendar je nekoliko postav med njimi, ki dokazujejo, da bi tudi ta vrsta imperatorjev lahko zadržala propad starega imperija, ako bi ne bila nastala notranja kriza, ne umrla antika vsled strupa iz vzhoda, Claudius II., Avrelijan, Probus in največji izmed vseh Diokletian...
Dajte prih.

stičnih interesov, da je policija, pravosodje, nauk vse v službi kapitalizma, vse v boju proti osvoboditvi delavstva, tedaj moramo pač kapitalizem prijemati za vse rogove in bojevati se moramo na vsakem polju, kjer srečavamo nasprotnika. Vsako vprašanje, ki se tiče svobode, čaka na organizirano delavstvo, da ga reši. Tako je tudi z jugoslovanskim vprašanjem, ki je za buržoazijo vprašanje vlade, za nas pa vprašanje pravice. Mi hočemo vedeti, kako pridemo najlažje do višje kulture, ki nam je potrebna za osvoboditev in na tem temelju bomo našli pot iz sedanje zmešnjave na slovanskem jugu, pot, ki je našim nasprotnikom nepristopna. (Viharno odobravanje.)

Popoldne se je debata največ bavila s programom stranke ter se je nadaljevala tudi še drugi dan. Vodstvo stranke je že lani meseca novembra izdelalo načrt programa, ki se je naslanjal na švicarski vzor. Pokazalo se je pa kmalu, da je to bilo delo naglice, ki ni moglo zadostovati razmeram. Novi program je v načelnem delu sestavljen po nemškem in se v podrobnostih ozira na domače potrebe.

O taktiki se je sprejela sledeča resolucija: Z aneksijo Bosne in Hercegovine se je ljudstvu obljubila ustavna svoboda. A vse doslej še ni ustava uvedena in niti ne ve se še, kakšna da bo. Po raznih pripravah se pa že lahko sodi, da bo daleč od zagotovitve ljudske svobode in pravice. Za deželnozborske volitve se napoveduje kurialni in konfesionalni sistem, ki je naperjen naravnost proti interesom delavstva. Socialno-demokratska stranka kot zastopnica delavskih interesov protestira proti takemu volilnemu redu in zahteva splošno, enako, tajno in direktno volilno pravico. Zbor sklepa v imenu soc.-dem. stranke, da se hoče bojevati za to pravico z vsemi močmi, dokler je ne doseže.

Z drugo resolucijo se v načelu sklepa, da se stranka udeleži prihodnjih volitev. Resolucija o tisku zahteva upeljavo modernega tiskovnega zakona, v prvi vrsti odpravo časniške kavgije.

Nekateri delegatje poročajo o drznih policijskih samovoljnostih po deželi; tako n. pr. nekateri glavarji in komisarji konfiscirajo nezaplenjene številke »Glasa Slobode« na svojo pest. Po volitvi izvrševalnega odbora so se resile še nekatere notranje zadeve, zlasti o pripravah za uvedbo zakona o bolniškem zavarovanju, ki je že sankcioniran.

Sodrug Nėmec, Skaret, Lapčević in Buchinger so se že prej poslovili, ker sicer ne bi bili dobili železniške zveze. Zdaj se zahvali še sodrug Bukšeg v svojem in Kristanovem imenu za presrčni sprejem. Burno pozvan izpregovori še sodrug Kristan nekoliko krepkih besed za slovo, na to zaključi sodrug Ravšer prvi zbor bosensko-hercegovske socialno-demokratske stranke. Pesem o delu zadoni do dvorani — zbor je končan.

Politični odsevi.

* Od poljske strani je izšla inicijativa, da bi se vlada naprosila, naj skliče državni zbor začetkom septembra na 14 dni, da bi se konstituiral in izvolil odseke. Sklicanje bi imelo namen, dati odsekom priložnost, da lahko delujejo tudi med zasedanjem delegacij.

* V zagrebškem »voleizdajniškem« procesu se sedaj zaslusuje Gjorgje Nastić, pisec brosure »Finale«, ki je dala povod procesu in posplošnem mnenju plačani agent provokater. Zaslusujejo ga že ves teden, a ta način zaslusavanja priče ni bil vsaj pri nas nenavaden. Nastić sme čitati cele strani iz svoje brosure, namesto da bi pripovedoval, kaj da mu je znano. Včasih mu predsednik in državni pravdnik pritrjujeta ter ga imenujeta poštenega plemenitega človeka. Zagovornik dr Hinković je zahteval, naj se proglasi Nastićeva prireka v preiskavi za neveljavno, ker so se mu dokazale laži. Seveda je sodišče odklonilo predlog, zakaj to sodišče odklanja sploh sistematično vse, kar predlagajo zagovorniki. Nastić je potem rekel, da so dokumenti na predsednikovi mizi oni originali, ki jih omenja v svoji izpovedi. Pripovedoval je, kako da je prišel do njih. Pravi, da je dobil revolucionarni statut od Milana Pribičevića, drugi eksemplar pa iz Dubrovnika od nekega Vasića. Oba eksemplara je imel v letu 1908, ko je bilo živo revolucionarno gibanje v Črnigori. En eksemplar je poslal zaupniku črnorskega kneza; vlada ga je poslala končno v Zagreb, kjer ga je Nastić izročil Steinhardu, poročevalcu lista »Die Zeit«. Ta pa ga je izročil Accurtiju. V Belemgradu je Nastić izdal brosuru »Jezuiti v Bosni«, v kateri je nastopil proti Stadlerju. V Srbijo je šel zato, da objavi neke dokumente, ki jih je dobil od nekega uradnika škofa Stadlerja. On ni bil agent-provokater. Dr. Hinković: Če pa Vi sploh niste

pisali one brosure! Nastić molči, potem je čital iz »Finale« nekaj odlomkov, čemur se je protivil dr. Hinković. Nastić je pripovedoval, kako je prišel v Belemgradu v družbo »zarotnikov« in v »Slovenski jug«. Srbska vlada da je podpirala klub »Slov. Jug«, ki je baje vodil srbsko agitacijo v monarhiji. Seznanil se je z raznimi, tako z Nenadovićem, ki je sorodnik kralja. Konferenca v »Slov. jugu« febr. 1907. se je udeležil tudi Valerijan Pribičević; razpravljali so o eksplozivnem materialu. Major Vasić mu je razlagal v Kragujevcu navadne konstrukcije bomb. (!) Vzel je s seboj v Beligrad 16 bomb, katere so skrili v »Slov. jugu.« Konec aprila je bila še ena konferenca. Iz Zagreba sta prišla Adam in Val. Pribičević. Govorili so o terorističnih akcijah v Črnigori. Nastić je rekel, naj se knez ne umori. Tudi Pribičević. Nenadović je izjavil, da princ Gjorgje ne more preskrbeti klubu 5000 dinarjev, ker je dal v Makedonijo 10.000. Naredil se je načrt, da bo A. Pribičević v Ameriki izdajal list. Ko je prišel v Sarajevo, so bili obveščeni o njegovem delovanju, pa ga niso zaprli, iz česar se sklepa, da je bil agent provokater. Razprava se nadaljuje.

* Sičinaki pomiloženi. Cesar je pomilostil dijaka Sičinkega, ki je bil radi umora ces. namestnika Potočkega obsojen v smrt. Kazen mu je izpremenjena v 20 letno ječo.

* Nov avstro-turški spor. Turški orožniki so brez pravega vzroka aretirali več avstrijskih delavcev, ki so doma na Štajerskem, ter jih brez vednosti avstrijskega konzulata vrgli v ječo, kjer se jih neusmiljeno pretepli. Avstro-ogrski poslanik je za to zvedel in je vložil pri turški vladi energičen protest z zahtevo, naj se delavce nemudoma izpusti iz zapore.

* Car Nikolaj poseti sultana. Car Nikolaj je naznanil sultanu Mohamedu, da ga poseti še to jesen v Carigradu.

* Političen atentat v Rusiji. Poveljnika neke ruske oklopnice Wemanderja so našli umorjenega.

* Vojne ladje na reki Bojani. Turška vlada je protestirala na Cetinju proti temu, da vozijo na reki Bojani, ki teče ob turškem ozemlju, črnogorske vojne ladje. Ker Črna gora doslej ni imela vojnih ladij, se domneva, da ji je dala Rusija v zadnjem času na razpolago več manjših torpedovk.

Shodi.

Goriško. Shodi so se ysili v petek, dne 2. t. m. v Dolenji Vrtojbi in v torek, dne 6. t. m. v Gorenji Vrtojbi; oba shoda sta bila sklicana med tednom in ob največem kmetskem delu. Na obeh shodih je govoril sodr. Josip Petejan o današnjem političnem položaju v goriški deželi, in v državi sploh. Baval se je obsirno z goriškimi strankami in njih delovanjem glede na deželni zbor. Na to se je pečal s klerikalno obstrukcijo v državnem zboru. Razložil je, kako veliko škodo bode trpelo avstrijsko prebivalstvo vsled te neume in hudobne obstrukcije. Pojasnil je, kako velikega pomena je trgovinska pogodba z balkanskimi deželami in koliko škode bode trpelo avstrijsko ljudstvo, ako se ne sklene pooblastilni zakon. Tu je podal nekoliko statistike, o privažanju in izvažanju blaga iz Avstrije in v Avstrijo. Na to je razlagal naš program kar se tiče narodnega vprašanja. Razkrinkal je demagogijo slovenskih klerikalcev, razložil je, kako velika razlika je med yero in klerikalizmom kot politično stranko, razložil razliko boja in stališča, katero zavzema naša stranka glede rešitve narodnega vprašanja. Stališče, katero zavzemajo naše narodne stranke, katere so si vzele rešitev narodnega vprašanja v zakup. Da je edino upravičeno stališče narodne avtonomije, je čital v dokaz pritrditve Kreka in družih naših nasprotnikov. Ko je govorilo še nekaj sodrugov o domačih razmerah, sta se zaključila ta volevažna shoda, katera sta pokazala, kako se naši kmetje in delavci zanimajo za izobrazbo.

Iz stranke.

o Časopisje. Zeloč, da se koncentrira strankino časopisje kolikor mogoče v glavnem glasilu in tako pospeši razvoj, ki je doslej označen v napreduku od tednika do trikratne tedenske izdaje. Je izvrševalni odbor stranke že svojčas priporočil tržaskemu političnemu odboru, naj razmislija, če ne bi kazalo, opustiti »Delavski List«, pa ga tudi na Primorskem nadomestiti z »Rdečim Praporom«, ki bo prejalislej moral postati dnevnik. Ker pa so bile pred durmi tržaske volitve, je ostala stvar takrat neizpremenjena. Sedaj pa je tržaski politični odbor sklenil, da se ustavi »Delavski List« in nedeljska goriška konferenca je vzela sklep na znanje. Vsled tega bodo dosedanji odjemalci »Delavskega Lista« dobivali četrtkovo številko »Rdečega Prapora«. Odbori prizadetih deželnih organizacij kakor tudi izvrševalni odbor pa priporočajo tržaskim in primorskim sodrugom, naj se ne zadovolje z eno številko na teden, temveč naj se naroče ali pa naj jemljejo pri svojih kolporterjih vse tri številke, zakaj izprememba more le tedaj doseči svoj pravi namen, ako bodo sodrugje vedeli čitati kakor doslej. Obenem se priporoča primorskim sodrugom, naj z vso vnaemo agitirajo za raz-

širjanje «Rdečega Prapora», in naj omogočijo, da se tako pomnoži število njegovih odjemalcev, da bo čimprej mogoče povečati list. Skupnemu delu vseh sodrugov se mora ob dobri volji posrečiti, da dobi tudi jugoslovanska socialno-demokratska stranka svoj dnevnik.

o **Politični odbor goriške deželne organizacije**, ki je bil izvoljen na nedeljski konferenci, ima svojo prvo sejo v nedeljo, 18. t. m. ob 10. dopoldne v društvenih prostorih v Gorici. Ker je seja jako važna, sta naprosena tudi člana kontrole sodr. Prijatelj in Arčon, da se je udeležita.

Domače vesti.

— **Ljubljanski klerikalci sklicujejo shod** v «Union» za nedeljo dopoldne, kjer bodo seveda govorili o svoji obstrukciji. Dnevnega reda sicer ne razglasajo, pa tudi ni treba, ker se lahko ugane v spanju. Ker sami čutijo, da ni argumentov, ki bi opravičili, kar so uganjali zadnji čas, hočejo paradirati s številom govornikov in mobilizirajo kar sedem svojih poslancev. Govorili bodo na shodu Šušteršič, Korošec, Roškar, Grafenauer, Brejc, Fon in Krek. S to gardo hočejo imponirati. Ampak komu? Izrečno pravijo vabila: Shod je pristopen samo somišljenikom in somišljenicam S. L. S. Ta opazka je nadvse zanimiva, zakaj v njej tiči priznavanje, da se ne upajo prepričati nikogar in da se boje govoriti o svoji «slovanski obstrukciji» komu drugemu kakor svojim backom. V čudnem razmerju je ta omejeni pristop z bahatim pisanjem «Slovenca». Stranka, ki besediči o slavni zmagi, bi morala vendar imeti toliko korajže, da bi se upala javno poročati o svoji «zmagi»; prav nepristašem bi morala razložiti razloge svoje taktike in če bi mogla, bi morala vsemu narodu dokazati, da je ravnala prav. Ampak klerikalci se ne upajo dokazovati tega. Največja slovenska stranka se boji javnosti! To je slaba vest, to je pa tudi znamenje, da je konec ponosnega stališča na visavah naroda in da se, prej nego je bilo pričakovati, nagiba pot navzdol.

— **Sad narodnjakarske kulture** je večinoma barabstvo in v tem so nacionalci čudovito internacionalni. Nemci, Madžari, Italijani, Slovenci — vsi so enaki; vsi menijo, da je v «imeu narodnosti» dovoljeno vsako, tudi najinfamnejše sredstvo. Toda vsak meni sam, da je le on opravičen za barabije, zakaj če se nasprotnik posluži enakega sredstva, pove takoj, da je to lumparija. Takoj zdaj tožijo tržaški narodnjakarji v «Eдинosti», kakšni barbari da so italijanski nacionalci, ki so ob zadnji sokolski slavnosti napadli v gručah po deset posamezne Slovence, ki so bili tako pogumni, da so hodili po mestu s sokolskim znakom. Ni dyoma, da so taki pretepi res barbarski in zaslužijo najstrožjo obsodbo. Seveda bi bilo treba povsod pravičnosti in kdor opaza pezdire v očesu svojega bližnjega, ne sme pozabiti na to, kar ima v svojem očesu. Ampak ta objektivnost manjka, dokaz temu sledeče: V nedeljo je neki naš sodrug šel sam iz Rojana domov. Na cesti je srečal gručo slov. narodnjakarjev, katerih negotovi koraki so jasno kazali, da so ga popili več, nege je bilo potrebno. Seveda se peli (ako se tuljenje sme imenovati petje) narodne pesmi. Naš sodrug, ki je med temi enega spoznal, mu je v šaljivem tonu rekel: Hudirja, zapojte vsaj kako delavsko pesem — pa je šel naprej. Kmalu pa so ga posteni narodnjakoviči zgrabili za vrat, ga naprej vsega previzirali kakor banditi potnika, potem ga pa — (bilo je teh narodnjakovičev kakih 8) — po barbarsko vrgli na tla in ga po narodnjaški navadl pretepli. V sredstvih niso bili izbični. Pesti, čevlji, kamenje, vse jim je dobro došlo — po trebuhu, hrbtu, glavi, kjer je le bilo. Ko je prišlo na pomoč napadenemu sodrugu nekoliko postenih pasantov, so jo navdušeni narodnjakoviči odkurili. Te je gola resnica. Komentar prepuščamo našim čitateljem. Sklepa se pa lahko: Od narodnjakarjev bodisi italijanskih ali slovenskih ne moremo pač nič drugega pričakovati, nego da bodo prvi in drugi še nadalje vzgajali pretepače. In ako so dotični lumpi tudi Slovenci, niso pred našimi očmi in pred očmi vseh postenih nič boljši od italijanskih barab.

— **Liberalci med seboj.** V Ljubljani izhaja «Slovenski Narod», v Kranju pa «Gorenjec», ne eden ne drugi ni oficijelno glasilo liberalne stranke, ki sploh nima svojega organa, odkar je umrla Hribarjeva kratkotrajna «Slovenija», vendar pa sta oba prostovoljno liberalna, ali kakor se oficijelno pravi, narodno-napredna lista. Za razmere v ljubeznjivi liberalni stranki je pa značilno, kako se podajata lista. Zadnjič je «Narod» nekaj nahlulil «Gorenjca», zdaj pa odgovarja kranjski list takole: «Tisti, kdor pravi, da «Gorenjec» dela reklamo za «Orle» je navaden obrekovalec ali pa tumpast tepec, ki sliši vasti travo. Kdor je prečital zadnje novice iz Radovljice, kjer naš dopisnik, o katerem ne moremo dvomiti, da bi ne bil verodostojen in tudi ni kak «sumljiv» človek, kakor se izraža torkov «Narod», popisuje delovanje radovljiškega «Orla», smatral je, kakor tudi mi in drugi posteni ljudje, ki so čitali ta članek, da je vzeti «Orlovo» delovanje kot humoristično, zlasti ker se pripoveduje, da so se poklonile «gospodične» N. N., ki so se — otroci. Potrebno je bilo omeniti «Orla», ker je prav pred 14 dnevi

doživel v Radovljici pravcati fiasko. Ljudje so zbijali kar najraznovrstnejše šale, katerih pa vseh nismo hoteli natisniti. Ravnatoko je naš dopisnik v istih radovljiških novicah poročal o birmi in o sv. obhajilu, katera bi se imela vršiti ravno na dan sokolske slavnosti. Notica o obhajilu je pomagala v toliko, da je kaplan prestavil prvo obhajilo na drug dan. — Vsega tega bistroumni urednik «Narodov» ni kapiral, zaraditega je ustrelil kapitalnega kozla, kakršnih pri njem več najdemo. Sicer pa pravimo se enkrat: Vsak pometaj pred svojim pragom! Na drugem mestu pa pravi «Gorenjec» dopisnik: «Glede «Slov. Naroda» se toliko ne čudim. Če sede v uredništvu naprednega lista ljudje različnega političnega prepričanja, potem ni čudo, da vsak vleče na svojo. In če «Narod» ravno tisti dan, ko očita «Gorenjcu» dvomljivi kurz, sam izpremeni svoj dosednji kurz ter postane kar čez noč tako patriotičen, da ga niti njegovi somišljeniki v Ljubljani ne razumejo, smemo biti uverjeni, da «Gorenjec» plöve nemoteno od Ljubljane svoj «samostojni kurz po Gorenjskem». — Zanimivo!

— **Volitev deželnega poslanca.** Ker je notar Iv. Plantan odložil deželnozborski mandat iz skupine dolenskih mest in trgov, se bo vršila za omenjeno skupino dne 31. avgusta volitev novega poslanca.

— **Nova akcijska družba** za cementne tovarne v Istri se je v Trstu konstituirala. Družba bo zgradila v istrskem Primorju več velikih tovarn za izdelavo cementa. Akcijskega kapitala se je do sedaj nabralo blizo tri milijone kron.

— **Nesreča v opekarni.** V Gameljnih je Kodermanovo dekle, p. d. Fetičarjeva, v opekarni Mally in drugovi zgrabila za jermen, ki se je splazil z vrtečega se kolesa, hoteč jermen popraviti. Roka se je zamotala v jermen in kolo je dekle zavrtelo na okolu in popolnoma razmesarilo.

— **Tovorni tarifi na državnih železnicah** se imajo zvišati z novim letom. Tako je v brezparlamentni dobi naznanil železniški minister W r b a v železniškem svetu.

— **Italijanski dijaki**, ki so lani ob znanih izgredivih na dunajskem vsenčilišču streljali iz samokresov, so se morali v torek zagovarjati pred okrajnim sodiščem in so bili obsojeni na 10 do 40 kron globe.

— **Ustrelil se je višenjski posestnik** Z e l e z n i k v Primskovem pri Litiji, ko se je vrnil iz Amerike.

— **Na kranjski deželni bolnišnici** se ima osnovati opazovalen oddelček za živčne in duševne bolezni ter je deželni odbor imenoval dr. R o b i d o za ordinarja.

— **Na goriški blaznici**, ki je že davno dozidana in za katero so bila že enkrat razpisana zdravniška mesta, se na novo razpiše mesto vodje. Bil je pač že zadnji čas, da se odpre ta blaznica, zakaj dosedanje ravnanje z umobolnimi na Goriškem je že kričeč skandal.

— **Nesreča.** Minar Jožef Kleindienst je šel 5. julija ob enajstih zvečer urediti vodo na rakah, da ustavi malinska kolesa. Pa spodletelo mu je in je padel v kamenito globel, kamor je pol ure velik curek mrzle vode nanj tekel, predao so ga mogli rešiti. Razpočilo mu je tudi hrbtišče. Teško bo okrevail.

— **Kolavdacija nove štentjanške železnice** se je pričela ta četrtek, dne 15. t. m. ob 10. uri dopoldne v Trebnjem in nadaljevala prihodnje dni.

— **Nedeljski počitek** v odvetniških in notarskih pisarnah v Celju je zagotovljen vsled izjave celjskih odvetnikov in notarjev, da so pripravljene dati svojim uradnikom štiri tedne po tozadevni objavi v časopisju, pri občinskih uradih in cerkvah, poln nedeljski počitek. Z ozirom na to izjavo so sklenili odvetniški in notarski uradniki na svojem posvetovanju dne 10. t. m., da to izjavo šefov

takoj objavijo in odlože napovedano stavko do dne, ko se ima uvesti popoln nedeljski počitek v odvetniških in notarskih pisarnah.

Zadnje vesti.

Turčija. Carigrad, 16. julija. Zbornica je imela drugo čitanje zakona o stavkah. Sprejel se je predlog, ki v načelu dovoljuje ustanovitev delavskih strokovnih društev in poziva vlado, da predloži poseben zakon.

Španske ladje. London, 16. julija. Španska vlada je sklenila z nekim angleškim podjetjem pogodbo za stavbo španskega ladjevja za sedem milijonov funtov (84 mil. kron.)

Angleški rudarji. London, 16. julija. Zveza angleških rudarjev se posvetuje o generalni stavki za podporo škotskih rudarjev. Posvetovanje še ni zaključeno.

Podmorska barka izgubljena. London, 16. julija. Včeraj se je pri Lovestoftu zadela velika ladja ob podmorsko barko «C 11», kise je pogreznila. Od mostva so rešili tri, pozneje pa še dva; enajst mož se pogreša in so nabrže izgubljeni. Barki C 16 in C 17, ki sta se hoteli veliki ladji umakniti, sta zadeli druga ob drugo; C 17 se je tako poškodovala, da so jo morali vleči v luko.

Berlin, 17. julija. Po najnovejših vesteh sta se Anglija in Rusija sporazumeli o odstavljenju šaha. Anglija želi, da pride stric sedanjega šaha, Zill es Sultaneh kot regent za mladoletnega Mohamed Alijevega sina na vlado. Zill je sedaj na Dunaju.

Potres na Grškem. Atene, 16. julija. Ob 2. zjutraj je potres blizu Olimpa popolnoma uničil nekoliko vasi. V H a v a r i so se porušile vse hiše; iz razvalin so potegnili 26 mrtvih in 100 ranjenih.

Stavka. Pittsburg, 16. julija. Pri večerajnih stavkarskih nemirih so vojaki ostro streljali. 250 ljudi je bilo ranjenih, šest pa ubitih.

Perzija. Teheran, 16. julija. Šah je sklenil premirje z ustaši; šahove čete so se potegnili v Sultanabad. — Duhovščina razglasa sveto vojno proti Rusiji in priporoča bojkot ruskega blaga. — Sodi se, da je šahova stvar izgubljena in da zbeži v kakšno evropsko poslanništvo.

Perzija. Teheran, 17. julija. Teheran je popolnoma v rokah revolucionarjev. Vsi častniki šahovih čet in kozakov, izvzemši ruskega polkovnika Ljakova in dva druga oficirja, so se vdali revolucionarjem, ki so vsem prizanesli življenje. Bazarji se odpirajo. Šah Mohamed Ali bo s svojimi ženami pod ruskim varstvom odpravljen do Kazvina, kjer ga sprejme odotni kozaski polk in ga odpravi v Easeli.

Kazina toži. Odvetnik dr. Eger je v imeu nemške kazine proti onim, ki so bili obsojeni radi septemberskih dogodkov, vložil tožbo za ru-bežen. Škoda v kazini se je cenila na 2830 K; 2140 K je prevzela zavarovalna družba, za 1689 K so toženi obsojenci.

Preklic.

Jaz obžalujem in preklicujem s tem vse žaljive besede, katere sem govoril o g. Matiju Sedlarju ter se mu zahvaljujem za odpuščeno kazen.

V ZAGORJU, dne 14. julija 1909.

Martin Kolenc

kovač na Toplicah pri Zagorju.

Razglas.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

naznanja, da je zvišala obrestno mero pri vseh vlogah za 1/4 0/0, t. j. od 4 0/0 na 4 1/4 0/0, in sicer od dne 1. julija letos naprej. Rentni davek plačuje hranilnica

sama.

V LJUBLJANI, dne 15. julija 1909.

Ravnateljstvo mestne hranilnice ljubljanske.

52-21
 :: Našim rodbinam priporočamo ::
Kolinsko cikorijo!

Sodruzi, somišljeniki! Zakajajte le v
 kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše
 glasilo. . . Agitirajte
 povsod za **„Rdeči Prapor“!**
 take gostilne

Okrajna bolniška blagajna v Zagorju ob Savi
 razpisuje službo

tajnika

Zahteva se znanje obeh deželnih jezikov v
 govoru in pisavi. Službujoči ali taki, ki so že
 službovali v kaki bolniški blagajni, imajo prednost.
 Lastnoročno pisane prošnje je poslati na blagajniško
 načelstvo do 20. julija t. l. — Plača po do-
 govoru.

V ZAGORJU, dne 10. julija 1909.
Mihael Čobal.
 načelnik.

Ceniki zastoj in
 poštalne prosto!

Pozor!
 Kdor želi imeti dobro
 uro, naj jo zahteva z
 znamko «Union», ker te
 ure so najbolj trpežne in
 natančne. Dobe se pri:
Fr. Čudnu
 urarju in trgovcu
 v Ljubljani
 delničar in zastopnik
 švicarskih tovarn
 «Union» v Bielu in
 Genovi. 40-17

Modna trgovina.
P. MAGDIČ
 Ljubljana
 nasproti glavni pošti

priporoča: 35-12
 vse modne in nakitne predmete, potrebščine
 za krojače in šivilje, damsko perilo, bluze,
 hišne halje, spodnja krila, narodne vezenine,
 :: zastave, trakove in znake. ::
 Klobuke za dame in deklice.
 Potrebščine za modistinje.
 Popravljanje damskih klobukov.

Posebni oddelek
: za gospode :

Vse vrste klobukov za gospode in otroke,
 tkano barvasto in belo perilo, kravate, ro-
 kavice in vse športne in toaletne predmete.

Globoko izpod cene
 prodajam zaradi pomanjkanja prostora ravno došle spomladne in letne obleke, povrhnike, dežne
 plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice.

Konfekcijska trgovina
v Ljubljani
52-39
Pred škofijo števil. 19.
A. Lukič

Kavarna
„Unione“ v Trstu
 ulica Caserma in Torre Blanca
 se priporoča.

Nizke cene! Velika suknena zaloga!
 Priporočljiva slovenska trgovina za moško
 in žensko blago pri 52-88
sv. Ciriu in Metodu
 Ljubljana, Slingerjeve ulice 1.

52-40
Svoji k svojim!
Lud. Černe
 zlatar in trgovec z urami
 ter zapriseženi sodnijski cenilec
 Ljubljana, Wolfove ulice 3.
 Izborna zaloga briljantnega blaga,
 zlatnine, srebrnine in raznih ur.
Čistna delavnica
 za popravila in nova del a,
 Cene najnižje. Solidna postrežba.

Nova Lenasi & Gerkman Nova
 slovenska trgovina Ljubljana vogal Stritarjevih in Lingarjevih ulic slovenska trgovina
 priporoča
za pomlad in poletje
vsakovrstno sukneno, volneno in platneno blago.
 24-22
Cene solidne in postrežba točna.

Ustanovljena 1847. 52-23 Ustanovljena 1847.
Čovarna pohištva J. J. Naglas
 Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7
 Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-
 sposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški yozički i. t. d.
 Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Kmečka delavska
gospodarska zadruga
 v Dobravljah, Goriško.
 Registrovana zadruga z omejeno zavezo.
 Ustanovljena 1. 1908.
 Vino se pošilja od 56 litrov naprej
 po jako zmernih cenah.

Podpisano se tem potom zahvaljuje
 dosedanjim vinskim odjemalcem, po-
 sebno občnemu konsumnemu društvu v
 Ljubljani, delavskemu konsumu v Idriji,
 zasebnikom v Mirnu in drugod.
 To priliko pa uporabi, da priporoča
 veliko množino še neprodanega vipav-
 skega naravnega vina iz lastnih kleti zdru-
 ženih kmetov iz Dobravelj, Skrilj, Brji,
 Šmarji, Rihemberga, Kamnja in bližnjih
 vasi, vsem svojim dosedanjim in novim
 odjemalcem po Kranjskem, Primorskem,
 Štajerskem, Koroskem in drugod.
 42 **Zadružno vodstvo.**

Največja zaloga, najboljša in najcenejša tvrdka za
 naročevanje osir. nakupovanje!
Čoplišov za pleskarje, sobne slikarje, sidarje, mizarje.
Lakov, pristnih angleških za vozove.
Emajlne prevlake, pristne, v posodicah po 1/2, 1/4, 1/3
 in 1 kg. 104-62
Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in naj-
 lepše masilo za trde in mehke pode.
Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvastega za
 pode; najcenejše in najboljše.
Rapidola, pripravnega za vsakovratne prevlake.
Brunolina za barvanje naravnega lesa in pohištva.
Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.
Mušobno za usnje.
Oljnatih barv, priznano najboljših.
Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.
Firnoža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.
Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpežnega.
Gipsa, alabasterskega in štukaturnega.
Karbollnaja, najboljšega.
Fasadnih barv za apno.
Barv, suhlh, kemičnih, prstenih in rudninskih.
Kleja za mizarje in sobne slikarje.
Vzorcev za slikarje, najnovejših.
 Ustanovljeno 1. 1882. **Adolf Hauptmann v Ljubljani** Ustanovljeno 1. 1882.
 I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.